

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Заїка Н. Ю.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Горевий В. І.

ст. викладач кафедри СМП, Сумський державний університет

Проголосивши в 1991 році державну незалежність Україна прийняла концепцію громадянського суспільства, як загальнолюдську цінність. Це знайшло відображення в Декларації про державний суверенітет 1991 року та Конституції України 1996 року. Цими документами Україна, як самостійна, незалежна, суверенна держава задекларувала свій курс на формування громадянського суспільства.

Г.В.Ф. Гегель, головний ідеолог концепції громадянського суспільства, стверджував, що однією зі складових громадянського суспільства є дійсність свободи і захист власності через інститут здійснення правосуддя. Цей інститут слід розглядати як обов'язок та як право суспільної влади яке не залежить від бажання чи небажання громадян надавати цій владі такі повноваження.

В українському праводержавознавстві правосуддям традиційно вважають «правозастосувальну діяльність суду з розгляду і вирішення [справ] у встановленому законом процесуальному порядку...» [1, с. 50].

На основі дефініцій та норм Конституції України і Закону України «Про судоустрій та статус суддів» правосуддя можна розглядати як діяльність суду при розгляді та вирішенні підвідомчих суду справ, що стосуються захисту прав свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб та визначення покарання особам які вчинили правопорушення.

Виходячи з поняття терміну «правосуддя» можна визначити його основні завдання:

- всебічне зміцнення законності й правопорядку;
- запобігання злочинам та іншим правопорушенням;
- охорона від будь-яких посягань закріплених у Конституції України суспільного ладу, його політичної та економічної систем, соціально-економічних, політичних та особистих прав і свобод громадян, проголошених і гарантованих Конституцією та законами України, прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань;
- виховання громадян у дусі точного й неухильного виконання Конституції та законів України, додержання дисципліни праці, чесного ставлення до державного і громадського обов'язку, поваги до прав, честі й гідності громадян;
- виправлення й перевиховання осіб, які порушили закон.

У Розділі XVIII Особливої частини Кримінального Кодексу України передбачена відповідальність за злочини, родовим об'єктом яких є суспільні відносини, що забезпечують нормальну, регламентовану законодавством діяльність суду і органів, які йому сприяють, по реалізації завдань і цілей у сфері здійснення правосуддя. Тобто злочини проти правосуддя посягають не тільки безпосередньо на нормальну діяльність суду по відправленню правосуддя, а й перешкоджають виконанню функцій тими органами, установами та окремими особами, уповноваженими законом, які сприяють здійсненню судочинства [2, с. 10].

Усі передбачені у розділі XVIII Особливої частини Кримінального Кодексу злочини проти правосуддя, виходячи з їх безпосередніх об'єктів, можуть бути об'єднані у такій системі:

1. Злочини, які посягають на конституційні принципи діяльності органів

досудового слідства, дізнання, прокуратури і суду;

2. Злочини, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, майно суддів, засідателів та інших учасників судочинства;

3. Злочини, які перешкоджають одержанню достовірних доказів та істинних висновків у справі;

4. Злочини, які перешкоджають своєчасному розкриттю і присіканню злочинів;

5. Злочини, які перешкоджають виконанню вироку (рішення) і призначеного ним покарання;

Злочини проти правосуддя переважно є двооб'єктними або навіть поліоб'єктними оскільки при їх вчиненні в якості додаткового безпосереднього об'єкта можуть виступати суспільні відносини, які забезпечують: конституційні права і свободи, життя, здоров'я, честь і гідність особи, відносини власності тощо [2, с. 10].

Що стосується суспільної небезпечності даних злочинів, то ці злочини, як і будь які інші посягають на певні охоронювані законом та державою суспільні інтереси. Злочини проти правосуддя посягають на авторитет судової влади та правоохоронних органів у державі, що створює негативний вплив на свідомість громадян. Тому розкриття цих злочинів та пред'явлення особі яка вчинила цей злочин мотивованого покарання є одним із першочергових завдань держави.

Щодо законодавчого визначення поняття «кримінальної відповідальності» чинний Кримінальний Кодекс не дає чіткого визначення, що дає можливість науковцям висувати своє бачення цього поняття.

Класифікуючи концепції кримінальної відповідальності науковці не можуть досягти єдності поглядів щодо цього предмету. Деякі виділяють три, чотири, п'ять, інші навіть шість основних теорій кримінальної відповідальності.

Розглядаючи цю проблему Конституційний Суд України також не дійшов консенсусу. Своім Рішенням від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99 Конституційний Суд розмежував поняття «притягнення до кримінальної відповідальності» та «кримінально відповідальність» підтвердивши що це не тотожні поняття. Кримінальна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності, особливим елементом у механізмі кримінально-правового регулювання держави щодо особи, яка вчинила злочин [3].

Поняття кримінальної відповідальності характеризується своїми видовими, відмінними ознаками:

1. Кримінальна відповідальність являє собою реальну соціальну взаємодію спеціальних органів держави і особи, яка визнана винною у вчиненні злочину, внаслідок чого ця особа перетерпіває певні позбавлення.

2. Обов'язковою ознакою кримінальної відповідальності є державне примушування, яке знаходить своє вираження передусім у засудженні злочинця і його діяння обвинувальним вироком суду, а також в покладенні на винного додаткових позбавлень і обмежень.

3. Вид і міра позбавлень особистого (наприклад, позбавлення волі), майнового (наприклад, конфіскація майна або штраф) або іншого характеру (наприклад, позбавлення права займати певні посади) визначені тільки в кримінальному законі, передусім в санкції статті Кримінального Кодексу, яка передбачає відповідальність за вчинені злочини.

4. На відміну, наприклад, від цивільно-правової відповідальності, де іноді можливо добровільне пере терпіння особою позбавлень майнового характеру, при кримінальній відповідальності подібне перетерпіння завжди має вимушений

характер, оскільки воно пов'язано з діяльністю спеціально уповноважених органів держави.

5. Кримінальна відповідальність можлива лише за вчинення злочину, який виступає на підставі такої відповідальності [4, с. 198].

Розглядаючи більш детально види та форми кримінальної відповідальності за злочини проти правосуддя, можна виділити такі основні:

- 1) позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю (ч. 1, ст. 371 КК; ч. 2, ст. 377 КК; ч. 2, ст. 387 КК та ін.);
- 2) обмеження волі (ч. 2, ст. 371 КК; ч. 1, ст. 372 КК; ч. 1, ст. 373 КК; та ін.);
- 3) позбавлення волі (ч. 2, ст. 372 КК; ч. 2, ст. 375 КК; та ін.);
- 4) виправні роботи (ч. 1, ст. 377 КК; ч. 1, ст. 383 КК; ч. 1, ст. 384 КК; та ін.);
- 5) штраф (ч. 1, ст. 374 КК; ч. 1, ст. 376 КК; ч. 1, ст. 382 КК; та ін.).

Ці види звичайно залежать від тяжкості вчиненого злочину, обтяжуючих та пом'якшуючих обставин, суб'єкта злочину та інших суб'єктивних та об'єктивних ознак, які дозволяють правильно визначити ступінь покарання

Виходячи з вищевикладеного кримінальну відповідальність слід розуміти як одну з форм реалізації кримінально-правових відносин, яка полягає в державному осуді, який застосовується до особи, яка вчинила суспільно-небезпечне діяння, призначенні їй покарання, його виконання та забезпечення обмежень, а також у вимушеному перетерпінні даною особою обмежень, конкретизованих обвинувальним вироком суду та обмежень передбачених чинним законодавством, пов'язаних із наявністю судимості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Малярєнко В.Т. Правосуддя / В.Т. Малярєнко // Юридична енциклопедія. – К., 2003. – Т. 5. – 313 с.
2. Борисов В.І. Злочини проти правосуддя / За заг. ред. проф. В.І. Борисова, проф. В.І. Тютюгіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 155 с.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність): Конституційний Суд; Рішення від 27.10.1999 р. № 9-рп/99. – 1999.
4. Бажанов М.І. Кримінальне право України: Загальна частина. / За ред. М.І. Бажанова. – Х. : «Право», 1997. – 480 с.